

2020-12-15

Micael Bydén
Försvarmakten
Maria Bredberg Pettersson
Fortifikationsverket

ÖPPET BREV till överbefälhavare Micael Bydén, Försvarmakten och generaldirektör Maria Bredberg Pettersson, Fortifikationsverket, angående ansökningar om utökad verksamhet på Karlborgs flygplats

Försvarmakten har ansökt om utökad verksamhet på Karlborgs flygplats invid Vätterns strand. För att det ska vara möjligt måste landningsbanan renoveras. Detta kräver att marken först dräneras. Fortifikationsverket har av den anledningen ansökt om dispens och tillstånd till markavvattning. Länsstyrelsens beslut har överklagats av både allmänhet och sökanden.

Mark- och miljödomstolen i Vänersborg har yttrat till regeringen att ansökningarna om utökad verksamhet och markavvattning **i första hand bör avvisas**. I andra hand bör länsstyrelsens beslut **upphävas**. (Yttrande daterat 2020-06-30 i mål nr M 906-19 respektive yttrande daterat 2020-11-05 i mål nr M 669-20.)

En viktig orsak till mark- och miljödomstolens bedömning är att Karlborgs flygplats är kraftigt förorenad av PFAS. Detta har varit känt av verksamhetsutövaren sedan 2013.

Europeiska livsmedelssäkerhetsmyndigheten (EFSA) beslutade den 17 september 2020 att [sänka gränsvärdet för tolerabelt intag av PFAS-kemikalier med flera tusen gånger](#) jämfört med tidigare gränsvärde. **Därmed faller alla de riskberäkningar som sökanden använt i ansökningshandlingarna** för både utökning av verksamheten och markavvattningen.

Vi väddar nu till Försvarmakten och Fortifikationsverket att snarast dra tillbaka sina ansökningar och istället satsa fullt ut på att sanera området.

Läckaget pågår och har pågått i decennier. För varje dygn som passerar tillförs dricksvattentäkten Vättern mer hälsofarliga PFAS-kemikalier. Vätternvårdsförbundet bedömer att Karlborgs flygplats ["beräknas utgöra den ensamt dominerande källan för PFAS-föroreningar till Vättern jämfört med andra vattendrag."](#) Miljökvalitetsnormen för PFOS överskrids redan med det dubbla i Vättern.

Naturskyddsföreningen har redovisat, att med användning av Livsmedelsverkets tidigare framräkningsmetod för ett hälsobaserat riktvärde för PFAS₁₁ i dricksvatten, kan EFSA:s nya

TVI (tolerabelt intag) för summan av fyra PFAS-ämnen innebära att till och med det klara och kalla vätternvattnet kan vara långsiktigt ohälsosamt, särskilt för mindre barn.

Saneringen av Karlsborgs flygplats får inte längre dras i långbänk. Sju förlorade år har redan passerat. Fortifikationsverket har i yttrande till miljödepartementet meddelat:

”Tillfälliga lösningar bör kunna åstadkommas t.ex. genom pumpning från brunnar från enskilda delsträckor till tillfällig mobil reningsanläggning, om det efter provtagning bedöms finnas ett behov av rening.”

”Fram till dess att permanent reningsanläggning anläggs, ska det finnas en beredskap att med kort varsel avleda dräneringsvatten från enskilda delsträckor till tillfällig reningsanläggning, om tillsynsmyndigheten så begär efter bedömning av utförda provtagningar.”

(Yttrande i ärende dnr M2018/027 42/Me [”bankantsdräneringen”], daterat 2019-12-16, med beteckning 505125, sid 12 resp. sid 19.)

Eftersom tillförseln av PFAS till Vättern måste upphöra borde Fortifikationsverket omedelbart sätta in de åtgärder som verket bedömer kan göras med kort varsel. Den pågående spridningen av PFAS via befintliga diken och dagvattenledningar till Kärnebäcken är dokumenterad. Att börja gräva i den förorenade marken är uteslutet.

Men framförallt bör nu all kraft koncentreras på att ta fram en heltäckande saneringsplan som omfattar både landningsbanan, stråkytorna och olika hot-spots. En sådan plan kan även omfatta tillfälliga åtgärder. Förutom mobila reningsanläggningar kan till exempel provisorisk övertäckning av de platser, som hittills bedöms vara värst utsatta, bli aktuellt.

Ett första steg är att dra tillbaka de överklagade ansökningarna, som ändå inte har någon förutsättning att godkännas. Regeringen måste ju i likhet med mark- och miljödomstolen följa miljölagstiftningen. En fortsatt långvarig och resurskrävande överprövning förvärrar bara problemet med Vätterns dricksvattenkvalitet.

Det är dags för er, Micael Bydén och Maria Bredberg Pettersson, att ta ansvar och visa handlingskraft.

Med vänlig hälsning

Elisabeth Lennartsson

Ordförande

Aktion Rädda Vättern

Christer Haagman

Juridiskt ombud för Aktion Rädda Vättern

Kopia till:

Miljödepartementet

Finansdepartementet

Försvarsdepartementet

Försvarsinspektören för Hälsa och Miljö